

Meenutusi Kyra Robertist

Palve meenutada Kyra Roberti 100. sünniaastapäeva puhul oma kohtumisi temaga täidan ma meeleldi. Ehkki ma tundsin teda palju aastaid, ei maksa ometi üleliia palju loota, sest meie kontaktid keskendusid uurimistöole akadeemilise raamatukogu Baltika osakonnas, kus ta oli ametis pearaamatukoguhoidjana; palju juttu seejuures ei aetud, milleks tal oma tagasihoidliku ja vaoshoitud loomuse tõttu minu meelest ka kalduvust polnud. Küll oli ta mitut puhku meie residentsis külaliseks saksa keelt kõnelevate eesti kirjainimeste väiksemas ringis, mis teeb meile abikaasaga tagantjärele erilist heameelt.

Kyra Robertiga sain tuttavaks küllap vist 1970. aasta suvel, kui ma noore diplomaadina Moskvast meie Saksa saatkonna juures töötades ühel nädalalõpul koos naisega Tallinna küllastasin. Põhjuse Baltika osakond üles otsida andis see, et olin Lenini-nimelises raamatukogus avastanud ja läbi töötanud nädalalehe Revalsche Wöchentliche Nachrichten kümme aastakäiku ja otsisin nüüd võimalust ka ülejäänud aastatele pilku heita. Ma arvan, et see oli Sirje Annist Ajaloomuuseumist, kellelt ma nõu küsisin ja kes mu Baltika osakonda juhatas; teda tundsin ma juba ühelt pikemalt Tallinnas käigult 1968. aasta augustis, kui ma Saksa välisministeeriumi esindajana võtsin osa ÜRO põlevkivivarude uurimise ja kasutamise sümposiumist. Minu soovi ära kuulanud, andis Kyra Robert mulle teada, et raamatukogus on suurem osa Tallinna nädalalehest juba filmitud ning – need olid ta sõnad, mida saatis kelmele muie: „Kui suur Lenini raamatukogu need mikrofilmid endale telliks, siis poleks võimalust sellest keelduda.“ Sel viisil jõudis siis nii umbes viis filmi Lenini-nimelisse raamatukokku, kus need välismaalastele ja nõukogude prominentidele reserveeritud kuulas saalis number üks üle anti, nii et ma võisin asuda otsima töökorras lugemisaparaati. Muuseumi juhiti tookord tolles saalis number üks minu tähelepanu asjaolule, et kusagil seal istus laua taga oma memuaare kirjutav Molotov. Kui siis aastal 1972 minu üleviimine Moskvast Aafrikasse (Senegali pealinna Dakari) juba ilmet hakkas võtma, olin ma kõik Tallinnast saabunud filmid läbi töötanud; Tallinnas mikrofilmimata 25 aastakäigu jaoks vajasin ma veel ühte nädalast visiiti Leningradi, kus need Riiklikus Avalikus

Raamatukogus olid olemas. Kogu selle ettevõtmise tulemus avaldati 1975. aastal pealkirja all „Eestimaa rüütlimõisate ajaloo allikad 18. ja 19. sajandil (1772–1889)“ („Quellen zur Geschichte der Rittergüter Estlands im 18. und 19. Jahrhundert (1772–1889)“), mille eessõnas mainin tänuga ka Baltika osakonnast saadud tuge. Ilma Kyra Robertita poleks seda raamatut tookord olemas olnud.

Kui mind 25 aasta eest, 2. septembril 1992 esimese Saksa suursaadikuna taas vabaks saanud Eestisse akrediteeriti, toimus mul ikka ja jälle kohtumisi Kyra Robertiga, liiati kui ma pidin tookord „Valgesse majja“, tänasesse Välisministeeriumi hoonesse paigutatud Saksa saatkonnast tulles ainult üle tänava minema, et raamatukokku jõuda. Oma uuringuiks Tallinna vabamürlaste ajaloo kohta, mis käesoleval aastal ilmavalgust nägid, sain ma Kyra Robertilt mitmesuguseid viiteid raamatukogus asuvaile käsikirjalistele ja ka trükitud allikaile, mida ma poleks tollases vanas ja mulle mitte just lihtsalt käsitsetatavas kataloogis ise üles leidnud. Õeldu kehtib ka Kyra Roberti mantlipärijate ja teiste hilisemate Baltika osakonna töötajate kohta – olen neilegi samal moel võlgu tänu, mida väljendan eessõnas oma teosele „Vabamürlased ja valgustus Vene riigis. Tallinna loožid aastail 1773–1820“ („Freimaurer und Aufklärung im Russischen Reich. Die Revaler Logen 1773–1820“).

Henning von Wistinghausen

Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukogu ning Eesti TA Uneri ja Tuglase Kirjanduskeskuse ettekandepäeval „Õpetajast õpetlaseks – Kyra Robert 100“ esitatud tekst.

Saksa keelest tõlkinud
Jaani Undusk

Henning von Wistinghausen

(1936), jurist ja diplomaat, esimene Saksamaa suursaadik Eestis 1991–1995. Elab Berliinis, hvwwistinghausen@t-online.de